

Znanstveni skup: »Mostir svete Marije na Glavi Otoka«. Pet i pol stoljeća duhovnosti, povijesti, kulture i umjetnosti (druga pol. XV. stoljeća – 2018.), Glavotok, otok Krk: Provincije franjevac trećoredaca glagoljaša i dr., 31. srpnja – 1. kolovoza 2018.

Tijekom dvaju dana, 31. srpnja i 1. kolovoza 2018. godine, u samostanu svete Marije na Glavotoku održan je znanstveni skup »Mostir svete Marije na Glavi Otoka«, s podnaslovom: *Pet i pol stoljeća duhovnosti, povijesti, kulture i umjetnosti (druga pol. XV. stoljeća – 2018.)*.

Znanstveni skup o samostanu sv. Marije franjevac trećoredaca glagoljaša na Glavotoku na otoku Krku zamišljen je i organiziran u zajednici Provincije franjevac trećoredaca glagoljaša i njezina samostana svete Marije na Glavotoku sa Staroslavenskim institutom u Zagrebu i Znanstvenim centrom izvrsnosti za hrvatsko glagoljaštvo, Katoličkim bogoslovnim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu i njegovom Katedrom crkvene povijesti te Povijesnim društvom otoka Krka.

Inicijalna ideja za ovakvim skupom potekla je od glavotočkoga gvardijana fra Ante Garića, TOR (=franjevci trećoredci glagoljaši).

U sklopu organizacije skupa formirana su tri odbora: Počasni, Znanstveni i Organizacijski. U Počasni su odbor imenovani fra Ivo Martinović, TOR, provincijski ministar, fra Anto Garić, TOR, glavotočki gvardijan, mons. dr. sc. Ivica Petanjak, OFMCap, krčki biskup, mons. izv. prof. dr. sc. Franjo Velčić, generalni vikar Krčke biskupije, dr. sc. Vida Vukoja, ravnateljica Staroslavenskoga instituta u Zagrebu, prof. dr. sc. fra Mario Cifrak, OFM, dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. sc. Milan Mihaljević, voditelj Znanstvenoga centra izvrsnosti za hrvatsko glagoljaštvo pri Staroslavenskom institutu u Zagrebu, dr. Milan Radić, predsjednik Povijesnoga društva otoka Krka, i Dario Vasilčić, gradonačelnik Grada Krka. U Znanstveni odbor skupa ušli su prof. dr. sc. fra Petar Bašić, TOR, doc. dr. sc. Ana Biočić, dr. sc. Ivan Botica, izv. prof. dr. sc. Marijan Bradanović, doc. dr. sc. Tomislav Galović, doc. dr. sc. Vinko Kovačić, prof. dr. sc. Milan Mihaljević, doc. dr. sc. fra Daniel Patafta, OFM, izv. prof. dr. sc. Slavko Slišković, OP, i dr. sc. Vida Vukoja dok su Organizacijski odbor skupa činili: dr. sc. Ivan Botica, doc. dr. sc. Tomislav Galović, fra Anto Garić, TOR, fra Mirko Mišković, TOR, fra Ivan Paponja, TOR, i izv. prof. dr. sc. Slavko Slišković, OP.

Otvaranju skupa nazočili su brojni gosti i prijatelji samostana dok su pozdravne riječi uputili glavotočki gvardijan fra Anto Garić, pročelnik Katedre crkvene povijesti na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu izv. prof. dr. sc. Slavko Slišković, OP, provincijal Hrvatske dominikanske provincije, predsjednik Povijesnoga društva otoka Krka dr. Milan Radić, ravnateljica Staroslavenskoga instituta u Zagrebu dr. sc. Vida Vukoja, gradonačelnik Grada Krka prof. Dario Vasilčić i načelnik Općine Malinska-Dubašnica Robert Anton Kraljić. Provincijal franjevac trećoredaca glagoljaša mnogopoštovani o. fra Ivo Martinović istaknuo je da je ovaj skup i proslava znak »kontinuiteta, prisutnosti, života bogatog vjerom i kulturom«. Preuzvišeni mons. dr. sc. Ivica Petanjak, OFMCap, krčki bi-

skup, rekao je da je glavotočki samostan bio mjesto na kojem su stoljećima, sve do danas, molitva, duhovnost i intelektualni rad bili povezani s radom na samostanskom posjedu i sa spremnošću na pastoralnu pomoć u samostanskoj okolini dok je uzoriti kardinal Vinko Puljić, vrhbosanski nadbiskup, izrazio želju da znanstveni skup i proslava budu braći Provincije prilika za jačanje u vlastitim korijenima, u njihovu prvotnom identitetu i poslanju.

Na skupu je prvog dana bilo preko sedamdeset sudionika i gostiju, od referenata preko braće iz Provincije franjevaca trećoredaca glagoljaša, milosrdnih sestara Sv. Križa, svećenika Krčke biskupije i drugih gostiju. Otvorenju su skupa prisustvovali umirovljeni krčki biskup Valter Župan i veleposlanik Republike Hrvatske pri Svetoj Stolici Neven Pelicarić.

Uvodni su dio skupa moderirali fra Mirko Mišković, TOR, i doc. dr. sc. Tomislav Galović.

Prečasni o. dr. sc. fra Nicholas Polichnowski, TOR, generalni ministar koji je doputovao iz Rima u Glavotok, skupu se pridružio sutradan te je tada izrekao svoj govor. Prije toga provincijal o. Martinović obratio se generalnom ministru riječima: »Vi svojom nazočnošću i sudjelovanjem na ovom susretu izražavate posebno poštovanje prema našoj provinciji za sve što su naša braća ovdje činila u raznim oblicima svoga djelovanja tijekom pet i pol stoljeća i za sve što čine danas, služeći Gospodinu i Crkvi.« Potom je generalni ministar srdačno pozdravio sve sudionike znanstvenoga skupa te prenio čestitke braće iz uprave Reda istakavši kako u povijesti hrvatskih franjevaca trećoredaca vidi djelovanje Duha Svetoga koje nema granica.

U tome pogledu vrijedi svakako spomenuti da je hrvatska provincija franjevaca trećoredaca glagoljaša samostalno živjela i djelovala više od stoljeća i pol prije negoli se godine 1602. sjedinila s provincijama u Italiji odnosno prije pravnoga ujedinjenja redovnika franjevaca trećoredaca glagoljaša u Dalmaciji i Istri s drugim franjevcima trećoredcima povezanim s generalnom upravom u Sv. Kuzmi i Damjanu u Rimu kao pravi red s pravim redom.

Prvoga dana, 31. srpnja (od 10 do 14 sati), održano je dvanaest izlaganja o različitim temama iz povijesti samostana i redovničkoga života te djelovanja pojedinaca u njemu. Opće uvodno izlaganje »*Mostir svete Marije na Glavi Otoka: početci i prva desetljeća glavotočkog samostana*« održao je doc. dr. sc. Tomislav Galović s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, predsjednik Organizacijskoga odbora ovoga skupa.

Nakon kraće stanke slijedila su izlaganja mr. sc. fra Zvonimira Brusača, TOR, (»Sličnosti *Klimantovićeve* konstitucija iz 1492. i *Pravila* Samostanskoga trećeg reda sv. Franje /*Generalia Statuta*/ iz 1549. godine«) i red. prof. u m. Emina Armana s Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu (»Zagubljene orgulje Glavotoka«). Prof. dr. Arman ujedno je pročitao kraće izlaganje dr. sc. fra Izaka Špralje, TOR, (»Glagoljaško pjevanje franjevaca trećoredaca glagoljaša u Samostanu svete Marije na Glavi Otoka i na otoku Krku«) koji je bio spriječen osobno prisustvovati skupu.

U drugom su dijelu prvoga dana skupa izlaganja bila usmjerena ka povijesnim i redovničkim temama. Tako je dr. sc. Ivan Botica sa Staroslavenskoga instituta u Zagrebu referi-

rao o »Običaju posinovljenja u franjevac trećoredaca glagoljaša sa svojim samostanima u Glavotoku, Portu i Krku«, doc. dr. sc. Anton Bozanić o »Pastoralnoj aktivnosti trećoredaca u Glavotoku«, izv. prof. dr. sc. Franjo Velčić o »Samostanu i franjevcima na Glavotoku tijekom Drugoga svjetskog rata«, a prof. s. Marija Stela (Ružica) Filipović o »Milosrdnim sestrama Sv. Križa i franjevcima trećoredcima na Krku«.

Filološki dio skupa svojim su radovima tematizirali dr. sc. Jozo Vela sa Staroslavenškoga instituta u Zagrebu (»Dubašljanski fragment brevijara«), dr. sc. Luka Špoljarić s Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (»Anonimni *Govor u ime kneza Ivana Frankapana /1462./*: nepoznati primjer humanističkog govorništvu u službi hrvatskih velikaša«) i doc. dr. sc. Vinko Kovačić s Odsjeka za talijanistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (»Jezične osobine isprava vezanih za Glavotok na talijanskom jeziku /15. – 16. st./«) dok je dipl. ing. Juraj Mužina iznio saznanja o samostanskom gospodarstvu u prvoj pol. 19. stoljeća (»"Datja" i "Prijatja" *Mostira svete Marije na Glavotoku u leto 1842./1843. – vina nemaju, faši imaju*«).

Drugoga je dana, 1. kolovoza, od 9 do 14 sati, održano ukupno jedanaest izlaganja koja su obuhvatila područja povijesti arhitekture te kulturnu i umjetničku baštinu samostana, a dva su predavanja bila usmjerena k suvremenoj službi gostoprimstva, posebno iskustvima samostana na Glavotoku u duhovnom turizmu.

Tako su izlagali dipl. povj. umj. i viši stručni savjetnik konzervator Damir Sabalić iz Rijeke (»Crkva i samostan sv. Marije na Glavotoku – reinterpretacija građevnog razvoja«), izv. prof. dr. sc. Marijan Bradanović s Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci čije je poslano izlaganje pročitao doc. dr. sc. Tomislav Galović (»O mogućem izgledu pročelja glavotočke crkve, njegovim graditeljima i klesarima«), prof. dr. sc. Nina Kudiš s Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci (»Triptih na glavnom oltaru crkve Bezgrešnog začeca u Glavotoku: autor, narudžba i *fortuna critica*«) i dipl. ing. arh. Branko Orbančić (»Tradicijiski materijali i tehnike u zaštiti spomenika kulture«).

Zasebnu su tematsku sekciju činila tri predavanja o glavotočkom knjižnom blagu. Tako je provincijski knjižničar i arhivar fra Joso Živković, TOR, govorio o »Knjižnici samostana sv. Marije na Glavotoku«, a dipl. graf. ing. Velimir Mikac o »Preventivnoj zaštiti knjižne/arhivske građe iz knjižnice Samostana sv. Marije na Glavotoku«. Zbog spriječenosti prof. Tea Radića, višega lektora na Odsjeku za klasičnu filologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, njegovo je izlaganje, pod naslovom »Što su čitali franjevci trećoredci na Krku u 18. i 19. stoljeću: klasični grčki i rimski autori«, pročitao doc. dr. sc. Vinko Kovačić.

Predavanja u završnoj sekciji održali su: tajnica Društva prijatelja glagoljice Mirna Lipovac (»Dragutin Antun Parčić – znameniti hrvatski franjevac trećoredac glagoljaš i njegova čvrsta veza s Glavotokom«) i prof. dr. sc. Darko Žubrinić, predsjednik Društva prijatelja glagoljice (»Parčićev Hrvatsko-talijanski rječnik iz godine 1901.«) dok je prof. dr. sc. Ivica Raguž, dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Đakovu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, referirao »O svetoj dokolici spram turističkoga duha današ-

njega čovjeka«, a župnik u Kloštru Podravskom fra Ivan Široki, TOR, nekoć glavotočki gvardijan, o »Duhovnom turizmu na Glavotoku«.

Unutar popodnevnoga rada prvoga dana skupa dio je sudionika obišao arhiv, knjižnicu i muzej samostana franjevac trećoredaca u Portu kod Malinske, a drugoga je dana bio organiziran posjet obiteljskoj vinariji Katunar Estate Winery u Vrbniku.

Rad su skupa sumirali i zaključili u ime organizatora dr. sc. Ivan Botica i doc. dr. sc. Tomislav Galović te glavotočki gvardijan fra Anto Garić, TOR, i provincijski ministar fra Ivo Martinović, TOR.

Znanstveni su skup novčano i organizacijski podržali Provincija franjevac trećoredaca glagoljaša i Samostan sv. Marije na Glavotoku, Povijesno društvo otoka Krka, Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, Grad Krk, Filatelističko društvo Krk, Katunar Estate Winery – Vrbnik i Arvalis j.d.o.o. – Zagreb (*Krčki val*).

Po okončanju znanstvenoga dijela, znanstveno i vjersko okupljanje na Glavotoku završeno je euharistijskim slavljem na Porcijunkulu – blagdan Blažene Djevice Marije Anđeoske, 2. kolovoza, u 18:30 sati, koji je predvodio kardinal Vinko Puljić, vrhbosanski nadbiskup, u koncelebraciji s biskupom Petanjkom, generalnim ministrom Polichnowskim, provincijalom Martinovićem, gvardijanom Garićem i dvadeset trojicom svećenika.

Spomenimo da vizualni identitet, tj. plakat i program znanstvenoga skupa »*Mostir svete Marije na Glavi Otoka*« krase jedna stara fotografija Glavotoka koju potpisuje fra Stanko Dujmović, TOR, (1866. – 1940.) – *diletant fotograf*, a poznati je hrvatski povjesničar Vjekoslav Klaić (1849. – 1928.) upravo tu fotografiju uvrstio u svoju znamenitu knjigu *Krčki knezovi Frankapani* (1901., pretisak 1991.). Istu je fotografiju i Filatelističko društvo Krk stavilo na svoju prigodnu omotnicu s poštanskim žigom i time zabilježilo odražavanje ovoga (prvog) znanstvenog skupa o samostanu sv. Marije franjevac trećoredaca glagoljaša na Glavotoku, a koju je osobno predstavio predsjednik Filatelističkoga društva Krk Damir Crnčić.

Povodom znanstvenoga skupa i ovoga visokoga jubileja izrađen je prigodni keramički suvenir s logom samostana (glagoljskim slovima »S« i »G«), a svi su izlagači na poklon dobili nedavno objavljenu monografiju *Krčka kulturna baština* koju autorski potpisuju dr. A. Bozanić, dr. T. Galović i prof. I. Žic.

Tijekom, pak, trajanja skupa zalaganjem i organizacijom fra Mirka Miškovića prigodno su bili izloženi original hrvatskoga prvotiska – *Misal po zakonu Rimskoga dvora* iz 1483. godine, potom hrvatska inkunabula *Spovid općena* (Senj, 1496.), a od glagoljičkih rukopisa *Ivančičev zbornik* iz 14./15. stoljeća, latinički *Red i zakon sestara dominikanki* iz 1345. godine te talijanski prijevod isprave Ivana VII. Frankapana iz 1480. koja svjedoči o počecima glavotočkoga samostana. Također je u dvorani, koja je posebno preuređena za potrebe održavanja skupa, bila postavljena prigodna izložba fotografija fra Stanka Dujmo-

vića koju je priredio Damir Sabalić iz Rijeke. Svi sudionici i gosti skupa mogli su vidjeti i restauriran velik arak papira s glagoljskim tekstom himne »Vsa lipa jesi, o Marije« i gregorijanskim neumama, koji je upravo u Glavotoku izradio Dragutin A. Parčić, a nedugo prije održavanja znanstvenoga skupa restaurirao dipl. graf. ing. Velimir Mikac, konzervator restaurator. Za ovu je priliku također restaurirana i uokvirena velika platnena karta s prikazom samostanskih posjeda.

Zaključno možemo reći da Glavotok – uz Porat i Krk kao franjevačke trećoredske samostane na otoku Krku – zauzima iznimno važno mjesto u cjelokupnoj trećoredskoj redovničkoj i uopće hrvatskoj crkvenoj i općoj povijesti. Ovim se skupom i zbornikom radova, koji će uslijediti kao rezultat njegova dvodnevna rada, znanstveno-stručno predstavila i revalorizirala baština i tradicija ovoga časnog samostana i redovničke zajednice koja tu neprekinuto baštini pet i pol stoljeća duhovnosti, povijesti, kulture i umjetnosti (druga pol. 15. stoljeća – 2018.) te svečano proslavila Porcijunkula – blagdan Blažene Djevice Marije Anđeoske koji se na Glavotoku stoljećima svečano slavio i slavi.

Ivan Botica
Tomislav Galović
Mirko Mišković